

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา (Descriptive Study) เพื่อศึกษาการยอมรับในการผสมผสานการแพทย์แผนไทยเข้าสู่ระบบบริการสาธารณสุขของผู้บริหารทางการแพทย์และสาธารณสุขในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนด ประชากร กลุ่มตัวอย่าง วิธีการสุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิจัย รายละเอียดดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้บริหารทางการแพทย์และสาธารณสุขในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่ดำรงตำแหน่งทางการบริหารสูงสุดของหน่วยงานสาธารณสุข แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

1.1 นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัด	จำนวน	3	คน
1.2 ผู้อำนวยการโรงพยาบาล	จำนวน	31	คน
1.3 สาธารณสุขอำเภอ	จำนวน	33	คน
1.4 หัวหน้าสถานีอนามัย	จำนวน	320	คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้บริหารทางการแพทย์และสาธารณสุขในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่ดำรงตำแหน่งทางการบริหารสูงสุดของหน่วยงานสาธารณสุข ดังนี้ คือ 1) นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัด 2) ผู้อำนวยการโรงพยาบาล 3) สาธารณสุขอำเภอ 4) หัวหน้าสถานีอนามัย โดยใช้วิธีสุ่มแบบแบ่งชั้นหรือตามระดับชั้น (Nonproportional Stratified Random Sampling) ตามขั้นตอนต่อไปนี้

2.1 สํารวจและทําบัญชีรายชื่อผู้บริหารทางการแพทยและสาธารณสุขในสามจังหวัดชายแดนภาคใต

2.2 ทํางานแบ่งกลุ่ย่อยตามคุณลักษณะของผู้บริหารออกเป็น 4 กลุ่ ตามตำแหน่งทางการบริหาร คือ

กลุ่ที่ 1 ตำแหน่ง นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัด

กลุ่ที่ 2 ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงพยาบาล

กลุ่ที่ 3 ตำแหน่ง สาธารณสุขอำเภอ

กลุ่ที่ 4 ตำแหน่ง หัวหน้าสถานีอนามัย

2.3 สุ่มตัวอย่างจากประชากร โดยกลุ่ที่ 1 กลุ่ที่ 2 และกลุ่ที่ 3 ใช้เป็นกลุ่ตัวอย่างทั้งหมด เนื่องจากประชากรมีจำนวนค่อนข้างน้อย ส่วนกลุ่ที่ 4 ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ตามสัดส่วนประชากรของแต่ละอำเภอ/กิ่งอำเภอ เพื่อกําหนดหาขนาดของกลุ่ตัวอย่าง โดยใช้สูตรของยามานะ (Yamane, 1973 : 727 - 728) ได้จำนวนตัวอย่างในการศึกษา 245 คนดังนี้

2.3.1 นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัด	จำนวน	3	คน
2.3.2 ผู้อำนวยการโรงพยาบาล	จำนวน	31	คน
2.3.3 สาธารณสุขอำเภอ	จำนวน	33	คน
2.3.4 หัวหน้าสถานีอนามัย	จำนวน	178	คน

2.4 คัดเลือกผู้บริหารทางการแพทยและสาธารณสุขแบบเจาะจงจากกลุ่ตัวอย่างเพื่อทํางานสัมภาษณ์ แบบเจาะลึก ดังนี้คือ

การคัดเลือกบุคคลผู้ให้สัมภาษณ์ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นผู้บริหารทางการแพทยและสาธารณสุข ซึ่งถือว่าเป็นบุคคลที่ให้ข้อมูลได้ในระดับลึก กล่าวเชิงทฤษฎีเรียกว่าเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) ซึ่งเป็นวิธีการเลือกผู้ให้สัมภาษณ์เชิงทฤษฎี (Theoretical Sampling) ทั้งนี้ประเด็นข้อคำถามและเนื้อหาเป็นชุดเดียวกัน และเลือกผู้ให้สัมภาษณ์โดยไม่ได้พิจารณาถึงความแตกต่างด้านคุณลักษณะของบุคคล เช่น อายุ ระดับการศึกษา เป็นต้น ซึ่งภายหลังกการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยนำมวิเคราะห์ ได้กลุ่ตัวอย่างจำนวน 19 คน ดังนี้

2.4.1 นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัด	จำนวน	1	คน
2.4.2 ผู้อำนวยการโรงพยาบาล	จำนวน	4	คน
2.4.3 สาธารณสุขอำเภอ	จำนวน	4	คน
2.4.4 หัวหน้าสถานีอนามัย	จำนวน	10	คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ

1. แบบสอบถาม

แบบสอบถามเรื่องการยอมรับของผู้บริหารทางการแพทย์และสาธารณสุขในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ต่อการผสมผสานการแพทย์แผนไทยเข้าสู่ระบบบริการสาธารณสุข ที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นเองจากการค้นคว้าเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (ดังภาคผนวก ง) ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหาร ได้แก่ อายุ ตำแหน่ง ศาสนา ประสบการณ์การทำงาน ประสบการณ์การใช้บริการ การเข้ารับการฝึกอบรม และปัจจัยเสริมได้แก่นโยบาย และงบประมาณ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการยอมรับการผสมผสานการแพทย์แผนไทยเข้าสู่ระบบบริการสาธารณสุข ประกอบด้วยข้อคำถามในด้านประโยชน์ของการแพทย์แผนไทย จำนวน 13 ข้อ และด้านประสิทธิภาพของการแพทย์แผนไทย จำนวน 19 ข้อ แบบประมาณค่า (Rating Scale) โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนระดับการยอมรับแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ ยอมรับมาก ยอมรับปานกลาง ยอมรับน้อย

2. แนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์

แนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์ ลักษณะแบบปลายเปิด สำหรับสัมภาษณ์ผู้บริหารทางการแพทย์และสาธารณสุข ทั้งนี้ประเด็นข้อคำถามและเนื้อหาเป็นชุดเดียวกันครอบคลุมการยอมรับในด้าน ประโยชน์ และประสิทธิภาพของการแพทย์แผนไทย และเลือกผู้ให้สัมภาษณ์โดยไม่ได้พิจารณาถึงความแตกต่างด้านคุณลักษณะของบุคคล เช่น อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน เป็นต้น เพียงแต่เลือกผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีลักษณะตรงตามวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการยอมรับการผสมผสานการแพทย์แผนไทยในด้านประโยชน์และประสิทธิภาพของการแพทย์แผนไทย (ดังภาคผนวก จ)

การหาคุณภาพของเครื่องมือ

การหาความตรงด้านเนื้อหาของเครื่องมือ (Content Validity) แบบสอบถามเกี่ยวกับการยอมรับการผสมผสานการแพทย์แผนไทยเข้าสู่ระบบบริการสาธารณสุข และแนวคำถามในการสัมภาษณ์ การตรวจสอบความตรงของเนื้อหาและความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ซึ่งประกอบด้วย เกษัตริ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการแพทย์แผนไทย 1 ท่าน ผู้อำนวยการโรงพยาบาลที่มีการให้บริการการแพทย์แผนไทย 1 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญด้านนโยบายและแผนจำนวน 1 ท่าน คำนวณหาค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหาซึ่งได้เท่ากับ .71 และ 1.00 ตามลำดับ หลังจากนั้นผู้ศึกษานำเครื่องมือมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิก่อนนำไปหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามและนำไปใช้จริง

การหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) ผู้ศึกษานำแบบสอบถามที่ผ่านการหาความตรงตามเนื้อหาเรียบร้อยแล้วไปทดสอบหาความเชื่อมั่นกับผู้บริหารทางการแพทย์และสาธารณสุข สังกัดสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสงขลา ที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 25 คน แล้วนำมาคำนวณหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือโดยวิธีการหาสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้เท่ากับ .91 (ดังภาคผนวก ค)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาดำเนินการเก็บข้อมูลโดยดำเนินงานตามขั้นตอนดังนี้

1. ขอนหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ถึงผู้บริหารทางการแพทย์และสาธารณสุขที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อขอความร่วมมือจัดเก็บข้อมูลในการวิจัย
2. การเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม
 - 2.1 ผู้ศึกษาส่งแบบสอบถามให้ผู้บริหารทางการแพทย์และสาธารณสุขที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทางไปรษณีย์และกำหนดวันส่งแบบสอบถามคืน
 - 2.2 ผู้ศึกษาติดต่อเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานประจำสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด เพื่อขอความร่วมมือในการติดตามแบบสอบถามและเก็บข้อมูลเพิ่มเติมในกรณีกลุ่มตัวอย่างลงข้อมูลในแบบสอบถามไม่ครบ หรือในกรณีที่ผู้ตอบแบบสอบถามไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง
3. การเก็บข้อมูลจากแนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์ ผู้ศึกษาทำการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง โดยใช้คำถามปลายเปิดในแนวคำถามเดียวกันในกลุ่มตัวอย่างที่คัดเลือกมา โดยดำเนินการดังนี้

- 3.1 ขออนุญาตและนัดหมายกลุ่มตัวอย่างเพื่อทำการสัมภาษณ์
- 3.2 แนะนำตัวและชี้แจงวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์
- 3.3 สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง โดยการจดบันทึกเนื้อหาที่ได้จากการสัมภาษณ์
4. นำแบบสอบถามที่ได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์ถูกต้อง และนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาเรียบเรียงเนื้อหา

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษานำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป และดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป แจกแจงความถี่ และร้อยละ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการยอมรับการผสมผสานการแพทย์แผนไทยเข้าสู่ระบบบริการสาธารณสุข ในด้านประโยชน์ และประสิทธิภาพของการแพทย์แผนไทย วิเคราะห์ ดังนี้

1. วิเคราะห์รายชื่อโดยการแจกแจงความถี่ และร้อยละ
2. ให้คะแนนตามเกณฑ์ดังนี้

ระดับการยอมรับ	คะแนน
ระดับการยอมรับมาก	3
ระดับการยอมรับปานกลาง	2
ระดับการยอมรับน้อย	1

3. หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และกำหนดระดับการยอมรับการผสมผสานการแพทย์แผนไทยเข้าสู่ระบบบริการสาธารณสุข รายด้านและโดยรวม โดยประเมินค่าเฉลี่ยที่คำนวณได้ ดังนี้

$$\begin{aligned}
 \text{จากคะแนนข้างต้น ผู้วิจัยนำมาจัดกลุ่มโดยมีอันตรภาคชั้นเท่ากับ 0.67 จากสูตร} \\
 \text{อันตรภาคชั้น} &= \frac{\text{พิสัย}}{\text{จำนวนชั้น}} \\
 &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\
 &= \frac{3 - 1}{3} \\
 &= 0.67
 \end{aligned}$$

ดังนั้นในการจัดช่วงคะแนนเฉลี่ย จึงสามารถจัดได้ดังนี้

2.35	ถึง	3.00	หมายถึง	ยอมรับมาก
1.68	ถึง	2.34	หมายถึง	ยอมรับปานกลาง
1.00	ถึง	1.67	หมายถึง	ยอมรับน้อย

ส่วนที่ 3 วิเคราะห์เนื้อหาที่ได้จากแบบสัมภาษณ์ โดยการจัดหมวดหมู่และเชื่อมโยงความหมายของข้อมูล นำเสนอผลการวิเคราะห์เป็นลำดับ ดังนี้

1. ความคิดเห็นต่อการนำการแพทย์แผนไทยเข้ามาเป็นการแพทย์ทางเลือกในสถานบริการสาธารณสุข
2. ประโยชน์และผลเสียต่อหน่วยงาน ในการนำการแพทย์แผนไทยมาใช้ในระบบบริการสาธารณสุข
3. ประโยชน์และผลเสียต่อประชาชน ในการนำการแพทย์แผนไทยมาใช้ในระบบบริการสาธารณสุข
4. ผลต่องบประมาณของสถานบริการ ในการให้บริการด้านการแพทย์แผนไทยในสถานบริการสาธารณสุข
5. ความชัดเจนของนโยบายจากส่วนกลาง ในการผสมผสานการแพทย์แผนไทยเข้าสู่ระบบบริการสาธารณสุข
6. ประสิทธิภาพของการใช้ยาสมุนไพร ในการรักษาความเจ็บป่วย ของประชาชน
7. ประสิทธิภาพของการนวดแผนไทย ในการรักษาความเจ็บป่วย ของประชาชน
8. ประสิทธิภาพของการประคบ ในการรักษาความเจ็บป่วย ของประชาชน
9. ประสิทธิภาพของการอบไอน้ำสมุนไพร ต่อการรักษาความเจ็บป่วย ของประชาชน
10. นโยบายของรัฐบาล ในการผสมผสานการแพทย์แผนไทยเข้าสู่ระบบบริการสาธารณสุขในอนาคต

ส่วนที่ 4 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะส่วนบุคคล ปัจจัยด้านนโยบาย ปัจจัยด้านงบประมาณ กับการยอมรับในการผสมผสานการแพทย์แผนไทยเข้าสู่ระบบบริการสาธารณสุขของผู้บริหารทางการแพทย์และสาธารณสุขในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. สถิติที่ใช้ในการหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง

การหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง ใช้สูตรของยามาเน (Yamane, 1976 : 727-728)

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ e	แทน	ค่าของความคลาดเคลื่อนเท่าที่จะยอมรับได้
N	แทน	ขนาดของประชากร
n	แทน	ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

2. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ

2.1 หาความตรงด้านเนื้อหา (Content Validity)

หาความเที่ยงตรงของแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง มีสูตร ดังนี้ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2540 : 117)

$$IC = \frac{\Sigma R}{N}$$

เมื่อ IC	แทน	ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับลักษณะเนื้อหาวิชา
ΣR	แทน	ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญของเนื้อหาทั้งหมด
N	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

2.2 หาความเชื่อมั่น (Reliability)

การหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยวิธีการหาสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ใช้สูตรดังนี้ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2540 : 125-126)

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right]$$

เมื่อ α	แทน	สัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น
n	แทน	จำนวนข้อ
S_i^2	แทน	คะแนนความแปรปรวนแต่ละข้อ
S_t^2	แทน	คะแนนความแปรปรวนทั้งฉบับ

3. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่ออธิบายเชิงพรรณนาข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหาร ได้แก่ อายุ ตำแหน่ง ศาสนา ประสบการณ์การทำงาน ประสบการณ์การใช้บริการ การเข้ารับการฝึกอบรม และปัจจัยเสริม ได้แก่ นโยบาย และงบประมาณ

3.1.1 ค่าร้อยละ (Percentage) ใช้สูตร

$$P = \frac{f}{n} \times 100$$

เมื่อ P	แทน	ร้อยละ
f	แทน	ความถี่ที่ต้องการให้เป็นร้อยละ
n	แทน	จำนวนความถี่ทั้งหมด

3.1.2 ค่าเฉลี่ย หรือ มัชฌิมเลขคณิต (Arithmetic Mean) โดยใช้สูตร
(บุญธรรม กิจปริดาปริสุทธิ, 2543 : 45-46)

$$\bar{X} = \frac{\Sigma X}{n}$$

เมื่อ \bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ย
ΣX	แทน	ผลรวมของข้อมูลทุกตัว
X	แทน	ค่าของข้อมูลแต่ละตัว
n	แทน	จำนวนข้อมูลทั้งหมด

3.1.3 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยใช้สูตร (รวีวรรณ ชินะตระกูล,
2538 : 163)

$$S.D. = \sqrt{\frac{\Sigma(X - \bar{X})^2}{n - 1}}$$

เมื่อ $S.D.$	แทน	ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
X	แทน	ค่าคะแนนของแต่ละตัว
\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ย
n	แทน	จำนวนคะแนนในกลุ่ม
Σ	แทน	ผลรวม

3.2 สถิติวิเคราะห์ (Inferential Statistics) เพื่อใช้ในการหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ซึ่งได้แก่ อายุ ตำแหน่ง ศาสนา ประสบการณ์การทำงาน ประสบการณ์การใช้บริการ การเข้ารับการศึกษาอบรม และปัจจัยเสริม ได้แก่ นโยบาย และ งบประมาณ กับตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือการยอมรับของผู้บริหารทางการแพทย์และสาธารณสุขในการผสมผสานการแพทย์แผนไทยเข้าสู่ระบบบริการสาธารณสุข ใช้ค่าไคสแควร์ (Chi-Square Test) โดยใช้สูตร (พิศิษฐ ตันจาวณิช, 2543 : 203)

$$\chi^2 = \frac{\Sigma(O - E)^2}{E}$$

เมื่อ	χ^2	แทน	ค่าไคสแควร์ (Chi-Square)
	O	แทน	ค่ารวมความถี่ที่ปรากฏจริง (Observed Frequency)
	E	แทน	ค่าความถี่ที่เป็นค่าความคาดหวัง (Expected Frequency)